

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

07 aprilie 2023

Dosarul nr. 3-18/23

2-23022390-01-3-13022023

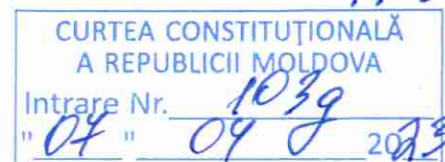
Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM

Prin prezenta, conform încheierii Completului de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 06 aprilie 2023, Vă remitem sesizarea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, în vederea examinării constituționalității art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”); sintagmei „care ar fi inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a) (potrivit căruia „se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă: nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial”); sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Anexă: copia încheierii din 06 aprilie 2023 pe 5 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 16 pagini, decizia Comisiei pre-vetting pe 20 pagini, cererea de chemare în judecată cu anexele menționate în ea pe 53 pagini.

Cu respect,
Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție a RM
Ex: T.Bradu

Tamara Chișca-Doneva

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Nume: Rusu

2. Prenume: Marina

5. Reprezentant:

Cireș Isae Avocat

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun

Autorul sesizării – Rusu Marina – este judecător candidând la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

În anul 2022 Dna. Rusu Marina a participat la procedura de evaluare a candidaților la funcția de membru al CSM, prevăzută de Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Pe data de 27 ianuarie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a decis nepromovarea D-nei Marina Rusu (decizia nr. 22), prin care a dispus nepromovarea acesteia, deoarece au fost constatate „dubii serioase” cu privire la conformitatea cu privire la integritatea etică și financiară.

Primul motiv al nepromovării D-nei Rusu Marina este o încălcare a regimului declarării averii și intereselor personale, care constă în nedeținerea declarației de avere și interese personale la revenirea din concediu de îngrijire a copilului minor (în această perioadă judecătorul a fost suspendat din funcție), pentru perioada suspendării. În acțiunea depusă de Dna. Rusu, s-a invocat că nedeținerea declarației de avere și interese personale respective, conține semnele unei abateri minore, ceea ce nu ar trebui să ducă la nepromovarea evaluării, și nici nu contravine scopului legii privind declararea averii și intereselor personale. Soluția de nepromovare a evaluării, care aduce atingere reputației profesionale (dreptul la viață privată), este disproporționată în raport cu încălcarea (minoră). Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu conține reglementări care să stabilească aceea că încălcările minore nu pot duce la nepromovarea evaluării de către candidat.

Al doilea motiv pentru care Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a decis nepromovarea candidatei Rusu Marina, este că ar fi admis întârzieri la examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție ale unor persoane condamnate (dubii cu privire la integritatea etică). Problema depășirii termenelor de examinare a plângerilor privind condițiile de detenție a constituit obiectul unei proceduri disciplinare față de judecătorul Rusu Marina în anul 2021, care s-a finalizat cu emiterea unei hotărâri de sancționare a acesteia cu „avertisment” de către Consiliul Superior al Magistraturii. Ulterior, Dna. Rusu a contestat hotărârea CSM în instanța de judecată. Pe data de 29 noiembrie 2021

Curtea de Apel Chișinău a dispus anularea hotărârii CSM prin care judecătorul a fost sancționat disciplinar, constatând lipsa vinovăției sale de depășirea termenelor de examinare a plângerilor privind condițiile de detenție. Această hotărâre este irevocabilă. Cu toate acestea, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, a ignorat constatările din hotărârea judecătorească irevocabilă, a repus în discuție faptele chestiunile soluționate de Curtea de Apel Chișinău, și a ajuns la concluzia că întârzierile la examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție au fost cauzate de judecătorul Marina Rusu.

Autorul excepției de neconstituționalitate a contestat decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 27 ianuarie 2023, iar cauza este pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

C. Obiectul sesizării

Autorul sesizării propune exercitarea controlului constituționalității următoarelor prevederi din legea nr. 26 din 10.03.2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor:

- art. 8 alin. (6). *În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv, în raport cu 20 și 120 din Constituția Republicii Moldova.*
- Sintagma „**care ar fi inexplicabile**” din art. 8 alin. (2) lit. a), care prevede că: *Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, **care ar fi inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial, în raport cu art. 23 și 28 din Constituție;*
- sintagma „**dubii serioase**” din art. 13 alin. (5) care prevede că: *Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor **dubii serioase** privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art.8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată, în raport cu art. 23 și 28 din Constituție;*
- Omisiunea legislativă de a reglementa problema cu privire la:
 - termenele de prescripție a faptelor pe care Comisia de Evaluare le va aborda la evaluarea integrității candidatului, în raport cu art. 23 și 28 din Constituție;
 - neacordarea împuternicirilor Curții Supreme de Justiție de a emite o soluție finală în privința evaluării candidatului la funcția de membru al CSM (dreptul la o jurisdicție deplină), în raport art. 20 coroborat cu art. 28 din Constituție;

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Încălcarea „dreptului de a nu repune în discuție hotărârile judecătorești irevocabile”. După cum am invocat la rubrica „B” din prezenta sesizare, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a examinat cauzele care au determinat așa-numitele „Întârzieri în examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție” care se aflau în procedura judecătorului Marina Rusu: aflarea judecătorului în concediu medical și concediu de odihnă, lipsa unui grefier, neprezentarea avocatului la ședință, ș.a.m.d. **Aceleași chestiuni au fost abordate și de instanța de judecată, care, în virtutea acestor evenimente independente de voința magistratului¹, a constatat că nu există o abatere disciplinară, dată fiind lipsa vinovăției judecătorului.** Soluția pronunțată de Curtea de Apel Chișinău a devenit irevocabilă pe data de 6 iulie 2022, când Curtea Supremă de Justiție Recursul a declarat inadmisibil recursul Consiliul Superior al Magistraturii în cauza respectivă.

Atunci când Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a „decis” că judecătorului Marina Rusu îi este imputabilă depășirea termenelor de examinare a celor 16 plângeri privind condițiile de detenție, trecând peste constatările dintr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, aceasta și-a întemeiat soluția pe prevederea de la art. 8 alin. (6) din legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, potrivit căruia: **În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.** Această abordare a Comisiei, este contestată de Dna. Rusu Marina, deoarece este contrară art. 120 din Constituție, care prevede că: *Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.* În fond, Comisia a

¹ Hotărârea Curții de Apel Chișinău nr. 3-202/21 din 29 noiembrie 2021

re-apreciat aceleași chestiuni soluționare în mod irevocabil de o instanță de judecată.

La soluționarea cauzei Marinei Rusu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Curtea Supremă de Justiție urmează să aplice și art. 8 alin. (6) din legea nr. 26 din 10.03.2022, care, în opinia autorului sesizării, contravine art. 120 din Constituție, pentru că nu instituie o excepție în cazul problemelor soluționate prin hotărârile judecătorești definitive/irevocabile.

Sintagma „**care ar fi inexplicabile**” din art. 8 alin. (2) lit. a), care prevede că: *Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial, precum și sintagma „**dubii serioase**” din art. 13 alin. (5) care prevede că: *Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor **dubii serioase** privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art.8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată, contravin art. 23 și 28 din Constituție. De aceste prevederi s-a prevala Comisia de Evaluare la emiterea deciziei în privința Marinei Rusu, iar cauza urmează a fi soluționată prin prisma acestor texte de lege.**

În ceea ce privește omisiunea legiutorului de a reglementa „rolul termenelor de prescripție”, și “neacordarea competențelor Curții Supreme de Justiție de a emite o decizie finală în privința candidaților”, sunt incidente prevederile articolului 20 din Constituție “(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreui accesul la justiție.”, prevederilor articolului 53 din Constituție “(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

Art. 20 din Constituție prevede: alin. (1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.* Alin. (2) din același articol prevede: *Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.*

Dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești a fost lezat prin ignorarea unei hotărâri judecătorești irevocabile. Această încălcare a fost determinată de faptul că în temeiul art. 8 alin. (6) nr. 26 din 10.03.2022, Comisia, în luarea unor decizii cu privire la acestea, **nu depinde de constatările altor organe** cu competențe în domeniul respectiv, iar de această dispoziție legală s-a prevalat la emiterea deciziei de nepromovare a candidatei Rusu Marina.

Art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului: **soluția definitivă dată litigiului de instanțe nu mai poate fi pusă în discuție** [*Brumărescu împotriva României (MC)*, pct. 61; *Agrokompleks împotriva Ucrainei*, pct. 148]. Astfel de repuneri în discuție sunt inadmisibile, fie că vin din partea judecătorilor, fie din partea membrilor puterii executive (*Tregoubenko împotriva Ucrainei*, pct. 36) **sau a autorităților nejudiciare** (*Agrokompleks împotriva Ucrainei*, pct. 150-151).

Mai mult, și Comisia de la Veneția în avizul său CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023 (citat mai sus) a tranșat următoarele:

Pct. 53. În Republica Moldova, ca în alte ordini juridice, există căi legale separate pentru fiecare tip de încălcare prevăzută de articolul 12. Totuși, proiectul de lege oferă Comisiei de evaluare competența de a examina aceste elemente fără a ține cont de nicio decizie administrativă anterioară, proceduri paralele pendinte, ori chiar o hotărâre definitivă. În esență, Comisia de evaluare trebuie să verifice dacă judecătorii și procurorii sunt cetățeni, care respectă legea din toate punctele de vedere posibile și să verifice practic orice aspect din viața acestora. **Acest aspect poate veni în conflict cu o serie de valori și principii constituționale.**

Pct. 54 Primul este principiul *res judicata*. Pentru Comisia de la Veneția și DGI, **Comisia de evaluare nu poate neglija o hotărâre anterioară, care a intrat în vigoare** – de exemplu, hotărârea de achitare a unui judecător/procuror

privind comiterea unei infracțiuni de corupție sau anularea unei sancțiuni disciplinare aplicate acestuia.

II. **Lipsa previzibilității unor sintagme din Legea nr. 26 din 10 martie 2022.** Prevederile contestate din art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 conținând sintagmele “care ar fi inexplicabile” și “dubii serioase” sunt contrare articolului 23 din Constituție, potrivit căruia “(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”, combinat cu articolul 20 din Constituție “(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Extrase din hotărârea Curții Constituționale din 06 martie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 10 pct. 4 și pct. 5 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi:

45. Curtea menționează că exigențele statului de drept presupun *inter alia* asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, §41).

46. În acest context, Curtea reține că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție **împotriva arbitrarului**. Așadar, asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate.

47. Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

48. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde

că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...].”

49. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

50. Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

51. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, **ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.**

Sintagmele “care ar fi inexplicabile” și “dubii serioase” nu răspund exigenței calității legii și în consecință conferă instanțelor de judecată, care le aplică, o marjă excesivă de discreție și interpretare, fiind posibile abuzuri și o practică neunitară în cauze similare, iar din cauza caracterului abstract există și riscul arbitrariului. Formulările respective utilizate de legislator, datorită caracterului lor general, lasă o marjă prea largă de apreciere subiectului interpretării. În lipsa unor reguli după care instanța de judecată (chiar și Comisia de Evaluare) v-a determina dacă o încălcare este „inexplicabilă” sau care este pragul de apreciere că dubiile de integritate sunt „serioase”, aprecierea subiectului interpretării este *a priori* una subiectivă.

Utilizarea în textul legii a acestor sintagme, admite interpretări contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile, nu sunt previzibile și clare.

În concluzie normele contestate contravin articolului 23 în coroborare cu articolul 20 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia “(1) Orice persoană are dreptul la

satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

III. Lipsa împuternicirilor Curții Supreme de Justiție de a emite o soluție finală cu privire la evaluarea candidatului la funcția de membru al CSM. Această omisiune legislativă contravine art. 20 alin. (1) din Constituție: *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.* În situațiile în care candidații (judecători) nepromovați contesă în instanța de judecată (nu chestiuni de procedură) ci de fond, adică felul în care Comisia de Evaluare a interpretat o problemă de conduită pe care a considerat-o că se abate de la criteriul de integritate etică sau financiară (cum este situația D-nei Rusu Marina), Curtea Supremă de Justiție poate decide că faptele respective nu denotă lipsa de integritate a unui candidat. Astfel, *de facto* Curtea Supremă va decide că un judecător este eligibil pentru funcția de membru al CSM, însă, cu toate acestea v-a trebui să dispună reevaluarea, pentru că legea nu îi atribuie competențe de a emite o decizie finală. În așa mod, se deviază de la principiul „jurisdicției depline”.

Practica CEDO

Singurul care se califică pentru denumirea „instanță” în sensul art. 6 § 1 este un organism care beneficiază de **jurisdicție deplină** (Beaumartin împotriva Franței, pct. 38). Astfel, art. 6 § 1 impune instanțelor judecătorești un control judiciar efectiv (Obermeier împotriva Austriei, pct. 70). Exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la niciuna din componentele funcției de a judeca (Chevrol împotriva Franței, pct. 63).

Art. 6 § 1 impune în principiu un recurs în cadrul căruia instanța să aibă competența de a analiza toate problemele de fapt și de drept pertinente pentru litigiul asupra căruia este sesizată (Terra Woningen B.V. împotriva Țărilor de Jos, pct. 52; Sigma Radio Television Ltd împotriva Ciprului, pct. 151- 157).

În cauza Oleksandr Volkov c. Ucrainei, Curtea de la Strasbourg a reținut, de asemenea, următoarele:

124. Curtea nu este convinsă de faptul că Înalta Curte Administrativă a efectuat un control suficient în cauza reclamantului, pentru motivele expuse mai jos.

125. În primul rând, se pune întrebarea dacă Înalta Curte Administrativă putea să efectueze un control eficient al deciziilor Consiliului Superior al

Magistraturii și Parlamentului, având în vedere faptul că ea era competentă să declare aceste decizii drept fiind contrare legii dar nu să le anuleze și să ia măsurile pe care le considera necesare într-un asemenea caz. Chiar dacă declararea unei decizii drept fiind contrară legii, în general, nu are consecințe legale, Curtea consideră că incapacitatea Înaltei Curți Administrative de a anula, în mod oficial, deciziile litigioase și absența unor reguli privind desfășurarea ulterioară a procedurii disciplinare contribuie la crearea unui nivel substanțial de incertitudine cu privire la consecințele juridice reale ale unor asemenea decizii judiciare.

IV. Lipsa reglementărilor privind situația încălcărilor care s-au prescris a judecătorilor evaluați. Prevederile art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu reglementează situația faptelor (abaterilor) care s-au prescris. Această omisiune, este în contradicție cu art. 23 din Constituția RM, din următoarele considerente:

Art.23 din Constituție prevede (2) că, Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

În cauza Reclamantei Rusu Marina, Comisia de Evaluare în decizia din 27 ianuarie 2023 a menționat că „Conform art. 330²alin. (2) din Codul Contravențional nr. 218/2008, nedepunerea declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale”. Această faptă s-a prescris în termen de un an de la expirarea a 30 de zile de la data încheierii perioadei de suspendare din funcție, adică în luna noiembrie 2018. Cu toate că de la prescriere, până la evaluare au trecut 5 ani. Chiar și prescrisă, fapta a fost luată în considerare la evaluare.

Nicăieri în textul Legii nr. 26 /2022, în special în art. 8 al. (2) ,nu este indicat că la evaluare Comisia va examina chestiuni ce țin de integritatea etică pe o perioadă nelimitată de timp. Astfel Comisia având competențe nelimitate în timp, chiar și în trecutul foarte îndepărtat (chiar și în limita a 15 ani).

Amintim, onorată Curte, că Comisia și-a axat Decizia pe fapte din trecutul destul îndepărtat, cu circa 6 ani în urmă, și prescrisă de 5 ani.

În cauza Oleksandr Volkov c. Ucrainei, Curtea de la Strasbourg a reținut următoarele (constatări aplicabile mutatis mutandis în speța de față):

138. Cât privește cauza reclamantului, faptele examinate de Consiliul Superior al Magistraturii în 2010 datau din perioada 2003-2006 (paragrafele 17 și 18 de mai sus). Respectiv, reclamantul se afla într-o situație dificilă, dat fiind faptul că trebuia să-și construiască apărarea ținând cont de fapte printre care existau unele care avuse loc într-un trecut îndepărtat.

139. Din decizia Înaltei Curți Administrative în cauza reclamantului și observațiile Guvernului rezultă că dreptul intern nu prevede niciun termen de prescripție pentru revocarea unui judecător pentru „încălcarea jurământului”. Deși Curtea nu crede că e necesar să se indice care ar trebui să fie durata termenului de prescripție, ea consideră că o abordare atât de limitată [open-ended approach] a măsurilor disciplinare ce vizează membrii ordinii judiciare pune în pericol grav securitatea raporturilor juridice.

140. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în acest sens.

Opinia Comisiei de la Veneția referitoare la proiectul de lege CU PRIVIRE LA EVALUAREA EXTERNĂ A JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR (Strasbourg, 14 martie 2023 CDL-AD(2023)005):

*Este un principiu general în practic toate ordinile juridice că încălcările penale, administrative și disciplinare la un moment dat se prescriu (cu unele excepții veritabile, care nu sunt relevante în contextul dat). Totuși, se pare că articolul 12 îi permite CE să întocmească un raport negativ, făcând referire la o abatere care a avut loc cu mulți ani înaintea intrării în vigoare a legii. Comisia de la Veneția și DGI consideră că **Comisiei de evaluare nu trebuie să i se permită să analizeze cazurile care de altfel sunt prescrise pe baza normelor penale, administrative și disciplinare obișnuite.***

Prevederea de la art. 8 alin. (6) din legea nr. 26 din 10.03.2022 contravine art. 120 din Constituție, pentru că, având o formulare generală, acordă Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor posibilitatea de a da o nouă apreciere inclusiv chestiunilor soluționate prin hotărâri judecătorești definitive/irevocabile. Cauza judecătorului Marina Rusu este un exemplu în această privință.

Legislatorul, în conținutul normei față de care cerem exercitarea controlului de constituționalitate, nu a constituit o excepție în ceea ce privește caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive. Deci, din acest considerent, art. 8 alin. (6) din legea nr. 26 din 10.03.2022 este în conflict cu art. 120 di Constituție.

Mai mult, problema pusă în discuție prin prezenta excepție de neconstituționalitate, trebuie tratată în lumina principiului preeminenței legii, unul dintre elementele fundamentale fiind principiul securității raporturilor juridice (*Okay și alții împotriva Turciei, pct. 73*). Soluția definitivă dată litigiului de instanțe nu mai poate fi pusă în discuție [*Brumărescu împotriva României (MC), pct. 61; Agrokompleks împotriva Ucrainei, pct. 148*].

Repunerea în discuție a unei hotărâri judecătorești irevocabile sunt inadmisibile, fie că vin din partea judecătorilor, fie din partea membrilor puterii executive (*Tregoubenko împotriva Ucrainei, pct. 36*) sau a **autorităților nejudiciare** (*Agrokompleks împotriva Ucrainei, pct. 150-151*).

În situația judecătorului Marina Rusu (dar și în orice altă situație similară), Comisia, în principul, substituie un organ judiciar superior de control, pentru că *de facto* a desființat efectele față de acest judecător ale unei hotărâri judecătorești irevocabile. Acest lucru a afectat securității raporturilor juridice.

F. Lista documentelor relevante:

1. **Copia deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei RUSU;**
2. **Copia cererii de chemare în judecată privind contestarea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023;**
3. **Copia hotărârii Curții de Apel Chișinău nr. 3-202/21 din 29 noiembrie 2021;**
4. **Copia încheierii Curții Supreme de Justiție nr. 3ra-271/22 din 6 iulie 2022.**

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Chișinău, 3 aprilie 2023.

Subsemnatul, Cireș Isae, declar pe propria mea onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Dosarul nr. 3-18/23
2-23022390-01-3-13022023

ÎNCHEIERE

06 aprilie 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Ion Guzun
Mariana Pitic

cu participarea grefierului

Marianna Boico

examinând în ședință publică cererea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ, la cererea de contestare depusă de Marina Rusu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului,

constată:

La 13 februarie 2023, Marina Rusu a depus o cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, solicitând anularea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 a Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și dispunerea evaluării reluării procedurii de evaluare a candidatului Marina Rusu.

În ședința de judecată din 06 aprilie 2023 avocatul Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, a înaintat o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”);

- sintagmei „care ar fi inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a) (potrivit căruia „se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă: nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor

sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial”);

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”);

toate din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

De asemenea, s-a contestat omisiunea legislativă de a reglementa problema cu privire la:

- termenele de prescripție a faptelor pe care Comisia de evaluare le va aborda la evaluarea integrității candidatului, în raport cu art. 23 și 28 din Constituție;

- neacordarea împuternicirilor Curții Supreme de Justiție de a emite o soluție finală în privința evaluării candidatului la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (dreptul la o jurisdicție deplină), în raport cu art. 20 coroborat cu art. 28 din Constituție.

În ședința de judecată, reclamanta Marina Rusu și avocatul Isae Cireș au susținut pe deplin cererea înaintată și au solicitat admiterea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în sensul formulat.

Reprezentanții pârâtei Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Valeriu Cernei, în ședința de judecată au solicitat respingerea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Examinând cererea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și audiind participanții la proces, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, consideră necesar de a o admite parțial, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată, conform §79-80 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Conform § 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În § 83 al aceleiași Hotărâri, Curtea Constituțională a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor constată că la caz, sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, precum și în Hotărârea nr. 2 din data de 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. art. 8 alin. (2) lit. a), alin. (6), art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către partea în proces, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect prin prisma criticilor aduse de către reclamantă în sesizarea prezentă, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor nominalizate, depusă de avocatul Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, constituie o prerogativă a participantului la proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, completul de judecată special ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

Totodată, completul de judecată special consideră necesar de a respinge cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în partea contestării omisiunii legislative de a reglementa problema cu privire la termenele de prescripție a faptelor pe care Comisia de evaluare le va aborda la evaluarea integrității candidatului și neacordarea împuternicirilor Curții Supreme de Justiție de a emite o soluție finală în privința evaluării candidatului la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (dreptul la o jurisdicție deplină), deoarece nu întrunește condițiile prevăzute la art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă și anume, obiectul excepției nu intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin.(1) lit.a) din Constituție.

Din considerentele enunțate, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor ajunge la concluzia de a admite parțial cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de avocatul Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu.

În conformitate cu art. 195 și 230 din Codul administrativ și art. 12¹ din Codul de procedură civilă, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

d i s p u n e:

Se admite parțial cererea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”);

- sintagmei „care ar fi inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a) (potrivit căruia „se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă: nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial”);

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”);

toate din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În rest, cererea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, se respinge.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea avocatului Isae Cireș, reprezentantul reclamantei Marina Rusu, în vederea examinării constituționalității art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute

la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”); sintagmei „care ar fi inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a) (potrivit căruia „se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă: nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial”); sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecător
Judecătorii

/semnătura/

Tamara Chișca-Doneva

/semnătura/

Ion Guzun

/semnătura/

Mariana Pitic

Copia corespunde originalului, judecător

Mariana Pitic